

Az EU versenyképessége és kereskedelempolitikája a 2024-es magyar soros elnökség megközelítéséből

A tanulmány a magyar soros elnökséghez kapcsolódóan vizsgálja az Európai Unió versenyképességének és kereskedelempolitikájának vetületeit. Elsősorban a magyar EU-elnökség e két területhez kapcsolódó helyzetének, problématerületeinek és lehetőségeinek feltárását célozza meg. Áttekintést ad a megelőző soros elnökségi periódusok e két témakörrel kapcsolatos prioritásairól és kapcsolódó eredményeiről. A versenyképesség átfogó, az Európai Bizottság több működési területét átszövő és összekötő gyűjtőfogalom, így bemutatja ezen területek kapcsolódási hálóját, különös tekintettel a kereskedelempolitikai vonatkozásokra. A versenyképesség és a kereskedelempolitika jelenlegi európai kihívásai megteremtik az aktív elnökségi tevékenység folytatásának lehetőségét e két területen. Ezek közé sorolhatók az EU–Kína közötti konfliktusok a vállalati támogatás terén, a keleti nyitás felhasználása a leválás (*decoupling*) ellensúlyozására, a szén-dioxid-kvóták betartatása, nemzeti torzítások, kis- és nagyvállalatok támogatása, innovációs klaszterek, nemzetközi kereskedelmi tárgyalások, munkaigényes agrárágazatok kereskedelmi pozíciójának javítása.

Bevezetés

A fejezet elsősorban arra törekszik, hogy átfogó képet adjon a magyar uniós elnökség számára a versenyképesség és a kereskedelempolitika helyzetéről, valamint azonosítsa a problémás területeket és a lehetőségeket. Áttekintést ad a megelőző soros elnökségi periódusok e két témakörrel kapcsolatos prioritásairól és kapcsolódó eredményeiről. A versenyképesség átfogó, az Európai Bizottság több működési területét átszövő és összekötő gyűjtőfogalom, így bemutatja ezen területek kapcsolódási hálóját. Megfogalmazza a versenyképesség és a kereskedelempolitika azon aktuális európai kihívásait, amelyek lehetőséget teremtenek egy soros elnökségi időszak aktivizmusára: EU–Kína-konfliktusok a vállalati támogatás terén, keleti nyitás felhasználása a leválás (*decoupling*) ellensúlyozására, szén-dioxid-kvóták betartatása, nemzeti torzítások, kis- és nagyvállalatok támogatása, innovációs klaszterek, nemzetközi kereskedelmi tárgyalások, munkaigényes agrárágazatok kereskedelmi pozíciójának javítása.

A megelőző évek elnökségi prioritásai és eredményei

Az EU Tanácsának soros elnöksége triók rendszerében működik a Lisszaboni Szerződés óta. A soros elnökség biztosítja a stabilitást, a folyamatosságot, a szabályszerűséget a jogalkotás terén, az együttműködést és koordinációt a tagállamok között, illetve az uniós

intézményekkel.¹ Ezzel összefüggésben a soros elnökség fontos tényezőnek tekinthető az uniós prioritások előrehaladásában, elősegíti azok koordinációját és megvalósulását. A soros elnökségnek fontos szerepe van az EU-ügyek és -politikák nyilvánosság irányába történő képviseletében is. Emellett játékelméleti megközelítésen alapuló vizsgálat szolgált empirikus bizonyítékot arra vonatkozóan is, hogy a soros elnökség fontos lehetőséget rejt magában arra, hogy az együttdöntési eljárás során a Bizottság a döntéshozatali kezdeményezésben betöltött monopóliumával stratégiaiilag fontos pozíciót szerezzen. A soros elnökségi programok ismeretében ugyanis a Bizottság a preferenciáihoz közel álló programok függvényében kezdeményező magatartást folytathat. A vizsgálatok szerint a konzultáció során – miután jelentős napirendi meghatározással rendelkezik – a Bizottságnak erre nincs szüksége.²

2020 óta sorrendben Horvátország, Németország, 2021-ben Portugália és Szlovénia, 2022-ben Franciaország, majd Csehország, 2023-ban Svédország, továbbá Spanyolország töltötte be a soros elnöki pozíciót. A sor tartalmaz nagy és kisebb tagállamokat, így mind a nagyok prioritásai, mind a Magyarországhoz hasonló súlyú országok eredményessége előrevetíthető.

A versenyképesség megjelenési formái és eredményei a megelőző évek elnökségei alatt

Horvátország 2020-as EU-elnökségében a főszerepet a Covid–19-válságkezelés kapta, így ebben a keretrendszerben értelmezhetők az előzetesen meghatározott prioritások is. Az EU versenyképességének erősítése érdekében olyan célokat fogalmaztak meg, mint az egységes piac további mélyítése, a digitalizáció ösztönzése, a K+F-be történő beruházások elősegítése, különös tekintettel a kkv-szektor versenyképességének erősítésére. Ugyanúgy hangsúlyos szerepet kapott a jövő munkahelyeihez alkalmazkodó új készségek fejlesztésének támogatása, a magas hozzáadott értékű ágazatokba történő beruházások ösztönzése, valamint az új, zöld, innovatív technológiák fejlesztése. A prioritások között a befolyásos Európa (*influential Europe*) víziója is megjelent, amelynek érdekében célul tűzték ki az unión belül az infrastruktúra minőségének fejlesztését, továbbá a közlekedés, az energia, valamint a távközlési és digitális hálózatok elérhetősége tekintetében a meglévő különbségek csökkentését.³

Az eredmények között említhető meg a Helyreállítási Terv (*Recovery Plan*) módosított verziójának elfogadása, illetve megtörtént a többéves pénzügyi keretet (MFF-et) érintő 1074,3 milliárd euró összértékű megállapodás is. Kiemelendő továbbá a 750 milliárd eurós Next Generation EU kezdeményezés is, amely a pandémia utáni helyreállást hivatott szolgálni, a zöld és digitális átállás szellemében. A horvát elnökség értékelésekor

¹ Európai Tanács 2023a; 2023b.

² VAN GRUISEN – CROMBEZ 2021.

³ Croatian Presidency of the Council of the European Union 2020a; 2020b.

tehát kiemelhető a közös krízis-válaszmechanizmus megvalósítása.⁴ Az elnökség során előrehaladás történt az EU stratégiai menetrendjében (*EU Strategic Agenda*), amelynek szintén fontos pillére Európa versenyképességének erősítése, a világban betöltött szerepének erősítése, és a jólét növelése.⁵

2020 második felében *Németország* még mindig a Covid-19-válságkezelés szellemében kényszerült ellátni az elnökségi feladatait. Kulcsmotívumokként jelentek meg az olyan szempontok, mint a vállalkozások tevékenységének fellendítése, a stratégiai európai értékláncok megerősítése, a szuverenitás elérése a digitalizáció területén. Mindezek révén pedig felgyorsítani a fenntartható és digitális átmenetet. Elkötelezettséget mutattak tehát egy innovatív Európa irányába, amelyben központi szerepet kap a térség versenyképességének erősítése. Horvátországhoz hasonlóan a prosperitás alapjaként itt is megjelenik az egységes piac fontossága, s fontos szerepet kap az egységes piac szabályainak betartatása és a hatékony implementáció. A versenyképes európai ipari szektorban meghatározó szerepe van a kkv-vállalatoknak, s digitális átállásuknak. Az EU strukturális politikáját érintően pedig az európai régiók versenyképességének erősítését, a válságokhoz kapcsolódóan pedig azok rezilienciáját emelték ki a prioritások között. A hangsúly az innovatív gazdasági változáson van, a környezeti szempontok figyelembevétele és a foglalkoztatás védelme mellett.⁶

A német soros elnökség eredményeit tekintve a digitális szuverenitás és a versenyképesség további fejlesztése emelhető ki. Mindez kiegészülve a megfelelő pénzügyi architektúrával támogatta az erősebb és innovatívabb Európát. A digitalizáció kapcsán kiemelhető, hogy fontos előrehaladások történtek a digitális cselekvési képességének terén, ideértve az infrastruktúra és az adatpolitika területét, valamint a szabványok megerősítését.⁷ Felkérték a Bizottságot a „digitális iránytű” 2021 márciusáig történő kidolgozására, amely a 2030-ra elérendő digitalizációhoz kapcsolható konkrét törekvéseket határozza meg az EU számára. „Az uniós vezetők megállapodtak arról, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásainak legalább 20%-a áll majd rendelkezésre a digitális átállás céljaira, és ezt többek között a kkv-k is felhasználhatják.”⁸ Európai referenciakeretet hoztak létre a biztonságos és megbízható adatinfrastruktúra számára. Elindították a processzorokra és félvezető technológiákra vonatkozó európai kezdeményezést azzal a céllal, hogy csökkentsék Európa függőségét a nem tagországokból származó mikrochipektől. 2020 decemberében megjelent a berlini nyilatkozat a digitális társadalomról és az értékalapú digitális kormányzásról. Ez a digitális közszolgáltatásokra vonatkozóan, illetve az európai értékeken alapuló, értékalapú digitális átállás ösztönzése érdekében fogalmaz meg hét alapelvet. Emellett megtörtént a kiberbiztonsági szektor erősítése az Európai Kiberbiztonsági Kompetencia Központ létrehozását érintő fejlemények révén.

⁴ Európai Bizottság 2020a.

⁵ Európai Tanács 2019.

⁶ Germany's Presidency of the Council of the European Union 2020.

⁷ Európai Bizottság 2020a.

⁸ European Commission 2023b.

A szlovén elnökség⁹ eredményei között említhető meg az európai gazdaság kilábalásának felgyorsítása. A pénzügyminiszterek 22 nemzeti, helyreállítást és rezilienciát érintő tervet fogadtak el. Összesen 291 milliárd euró értékben fogadtak el támogatásokat, és 154 milliárd euró értékben hiteleket. Az elsődleges célok között szerepelt a zöld átállás, digitalizáció, innováció ösztönzése, a gazdaság versenyképesebbé tétele, és ezzel összefüggésben az életszínvonal javítása. A reziliencia erősítését szolgálták a kiberbiztonságra vonatkozó intézkedések is. Októberben az Európai Unió Tanácsa javaslatokat fogadott el a közös kiberbiztonsági egységben rejlő lehetőségek feltárásáról.

A digitalizáció kapcsán megállapodás született a mobil roaming kapcsán, amely lehetővé teszi, hogy az EU-n belül további díjak nélkül, az otthonival megegyező áron lehessen mobilszolgáltatásokhoz hozzáférni. A szlovén elnökség megkezdte a mesterséges intelligencia alkalmazásának és használatának szabályairól szóló első törvény megalkotását.

Az EU Tanácsa jóváhagyta az Európai Parlamenttel folytatott tárgyalásokra vonatkozó felhatalmazást a digitális pénzügyi csomaggal kapcsolatos javaslatokról, nevezetesen a kriptoeszközök piacairól (MiCA¹⁰) és a pénzügyi szektor digitális működési rugalmasságáról (DORA¹¹) szóló rendeletről. Céljuk, hogy kedvező környezetet teremtsenek az innovatív vállalatok számára, miközben fenntartják a pénzügyi stabilitást, és csökkentik a befektetők és fogyasztók kockázatait.

A szlovén elnökség kiemelten foglalkozott Európa védelmi technológiai és ipari bázisának a kis- és középvállalkozások bevonásával történő megerősítésével is. A szlovén elnökség új megállapodást kötött az Európai Kutatási Térség irányításáról, amely növeli a kutatás és az innováció hatékonyságát, lehetővé teszi számunkra, hogy gyorsabban reagáljunk társadalmunk kulcsfontosságú kihívásaira.

A francia elnökség tevékenysége három emblematis fogalom köré épült: *klíma, társadalmi, digitális*. A francia elnökségben is központi szerepet kap a zöld és digitális átmenet, amely lényegében a globális innováció központi elemeként is értelmezhető. A versenyképesség szempontjából kiemelt szereppel rendelkező digitalizáció kapcsán a prioritás a különféle felületek gazdasági szabályozására és elszámoltathatóságára helyeződött. A DSA-szabályozás lényege, hogy korlátozza az illegális tartalmak és termékek online terjesztését (lásd gyűlöletbeszéd). A DMA lényege a nagy digitális platformok gazdasági dominanciájának megszüntetése és a fogyasztók választási szabadságának megerősítése.

Megemlíthető továbbá az innováció és a várhatóan gyors növekedést produkáló vállalatok növekedésének támogatása intézményi befektetők mozgósításával (3,5 milliárd eurót mozgósítottak a Scale up kezdeményezéshez).¹²

⁹ Slovenian Presidency of the Council of the European Union 2021a; Európai Tanács 2021.

¹⁰ Európai Bizottság 2020b.

¹¹ Európai Bizottság 2020c.

¹² European Commission 2022a; French Presidency of the Council of the European Union 2022.

Csehország prioritásai három pillér köré épültek: *1. rugalmas és nyitott Európa, 2. versenyképes és fenntartható Európa, 3. Európa dinamikus munkaerőpiaccal*. Az üzleti prioritások között hangsúlyt kap a versenyképesség, a növekedés, a rugalmasság elősegítése, valamint a munkaerőpiac fokozott rugalmasságának támogatása. Célul tűzték ki az európai ipar versenyképességének növelését és a stratégiai területeken a saját termelés erősítését. A zöld átállás megvalósítása olyan módon kell történnjen, hogy az megfelelően támogassa az EU globális versenyképességét. Hangsúlyozták a Fit for 55 csomag realisztikus kezelését, vagyis hogy ne egyes tagállamok versenyképességének rovására történjen az ökológiai átállás.¹³

Svédország prioritásai között emelhető ki a versenyképesség, a zöld és energiaátmenet, a demokratikus értékek és a jogállamiság. A versenyképesség kapcsán kiemelték, hogy a legsürgetőbb politikai figyelmet szükségszerűen az ukrajnai háborúnak és annak rövid távú következményeinek szentelik. Európa ereje, ellenálló képessége és globális helyzete gazdasági teljesítményunktől függ, amely szorosan összefügg az egységes piaccal és a globális kereskedelmi lehetőségekkel.¹⁴

Az eredményeket tekintve kiemelték a jobban működő, mélyebb egységes piacot, a kutatásba és az innovációba való megnövekedett befektetéseket, az EU digitális átállásának felgyorsítását, a jobb és egyszerűbb szabályozást, valamint a kevesebb beszámolási kötelezettséget a vállalkozások számára, illetve a beruházások szintjének növekedését és a magántőkéhez való jobb hozzáférést. A svéd elnökség alatt az EU továbbá egy politikai egyezményen keresztül megerősítette az egységes piacot az egységes piaci szükséghelyzeti eszköz (SMEI) keretében.

Fontos lépéseket tett az európai ipar megerősítése érdekében olyan intézkedések révén, mint például a félvezetőkhöz való hozzáférés biztosításáról szóló megállapodás, amely kritikus fontosságú a zöld átállás szempontjából. Ezenkívül a Tanács politikai megállapodásra jutott a kritikus nyersanyagokra vonatkozó jogi eszközről szóló, nemrégiben benyújtott javaslatról.

Jelentős előrelépést ért el a digitális területen folytatott tárgyalások során, beleértve az Európai Parlamenttel az adattörvényről és az európai digitális identitásról (eIDAS¹⁵) szóló javaslatról szóló megállapodásokat. A Tanács háromoldalú egyeztetéseket is kezdeményezett az Európai Parlamenttel az MI-törvényről (Artificial Intelligence Act¹⁶).¹⁷

Spanyolország esetében az elsődleges prioritások az újraiparosítás, a zöld átállás, a társadalmi és gazdasági igazságosság és az európai egység erősítése köré összpontosulnak. Mivel nem fogalmaztak meg konkrét, versenyképességhez kapcsolódó pontokat, így ezek további tárgyalására nem tér ki a jelen írásunk.

¹³ Czech Presidency of the Council of the European Union 2022.

¹⁴ Swedish Presidency of the Council of the European Union 2023a.

¹⁵ Európai Bizottság 2021a.

¹⁶ Európai Bizottság 2021b.

¹⁷ Swedish Presidency of the Council of the European Union 2023b.

*A kereskedelempolitika megjelenési formái és eredményei
a megelőző évek elnökségei alatt*

A horvát EU-programban fontos szerepet kaptak a Svájchoz (elsősorban intézményi kérdésekben), illetve az Egyesült Királysághoz fűződő kapcsolatok. Utóbbi a brexit utáni jövőbeni kapcsolatokra irányult az EU és az Egyesült Királyság között.¹⁸ A kereskedelempolitika terén a horvát program elsődlegesen a protekcionizmus veszélyeire hívta fel a figyelmet a világgazdaságban. A program fő eleme a globális kereskedelem nyitottságának elősegítése, amely magába foglalja az EU WTO reformjában betöltött vezető szerepének megőrzését, a transzatlanti kereskedelmi kapcsolatok, valamint a Kínával folytatott kapcsolatok erősítését, illetve a harmadik országokból származó áruk és szolgáltatások hozzáféréseivel kapcsolatos szabályok kidolgozását az EU belső közbeszerzési piacaihoz. Emellett a vámunió tekintetében a vámszabályoknak a vámhatároknál történő alkalmazásának hatékonyabb érvényesítését irányozták elő.

A horvát EU-elnökséget számottevően befolyásolta a Covid-19-járvány. Ennek ellenére a kereskedelempolitikai oldalról is számos eredmény kiemelhető, mint például a rendezett brexit esete.¹⁹ Fontos eleme volt az elnökségnek az EU–Nyugat-Balkán zág-rábi csúcstalálkozó, ahol a koronavírus kapcsán előtérbe került a járvány időszakában is fontos kereskedelmi csatornák biztosítása, valamint a válságkezelés során egy, a régióra vonatkozó beruházási terv. Ez utóbbi a gazdasági és beruházási ösztönzés mellett kiterjedt arra is, hogy annak eredményeként a Nyugat-Balkán képes legyen teljes mértékben kapcsolódni az EU belső piacához.²⁰ Emellett fontos elem volt az EU-elnökség alatt a járvány következtében a globális kereskedelem és a globális értékláncok fenntarthatóságának biztosítása, valamint az ezek irányába tett erőfeszítések.²¹

A transzatlanti kereskedelmi kapcsolatok erősítése a német programban is megjelent, valamint szintén hangsúlyos szerepet töltött be az EU és az Egyesült Királyság kapcsolatai mélységének és szélességének elősegítése. Emellett Kínával minden szakpolitikai területen a kölcsönös viszonyosságot, valamint az egyenlő kereskedelem előmozdítását célozták. A program hangsúlyos eleme az afrikai kapcsolatok előmozdítása is, amelynek keretében EU–Afrika-csúcstalálkozóinak témáit illetően többek között megjelenik a cotonoui megállapodást követően az Afrikai Kontinentális Szabadkereskedelmi Övezet – African Continental Free Trade Area (AfCFTA), amely a járványkezelésben és az azt követő helyreállításban is fontos szerepet tölthet be. Kereskedelempolitikai oldalról a horvát programhoz hasonlóan hangsúlyosan megjelenik a nyitott és szabályalapú nemzetközi kereskedelempolitika előmozdítása, kiegészülve azzal, hogy ez a koronavírus-járványra is egyfajta megoldást kínálhat. Továbbá fontos elem a szabadkereskedelmi és beruházásvédelmi megállapodások elősegítése, amely a globális értékláncok rugalmasságát és a növekedést is ösztönözheti. Emellett a program kiemeli

¹⁸ Croatian Presidency of the Council of the European Union 2020c.

¹⁹ Croatian Presidency of the Council of the European Union 2020b.

²⁰ European Council 2020.

²¹ Croatian Presidency of the Council of the European Union 2020c.

a WTO modernizációs menetrendjét is, valamint a különböző megállapodások fontosságát az egyes területeken, például a digitális kereskedelemben. Emellett az elnökség támogatásáról biztosította a Mercosurral történő megállapodás gyors véglegesítését (ami azóta is függőben van), továbbá a Mexikóval kötött megállapodás modernizációját, valamint az Európai Bizottság Új-Zélanddal és Ausztráliával való tárgyalásait.²²

Kereskedelempolitikai oldalról a *szlovén* elnökség programjában is sarokpontként a transzatlanti kapcsolatok (az Egyesült Államokkal és a NATO-val), illetve az EU–Nyugat-Balkán közötti együttműködés erősítése szerepel.²³ A transzatlanti kapcsolatok terén a meglévő kereskedelmi viták rendezése, illetve a kereskedelmi akadályok lebontása áll. Az Egyesült Államokkal és Kanadával kapcsolatban is a kereskedelem és a technológia terén mutatkozó kapcsolatok állnak középpontban.²⁴

A *francia* elnökség idején fogadták el az Oroszországgal szembeni első szankciókat. Az elnökségi célkitűzések mentén az eredmények között említhető, hogy a kereskedelempolitikai megállapodásoknál erősebben jelenjenek meg a környezetvédelmi és társadalmi követelmények. Emellett bevezették a tükörmértékeket az EU-ban gyártott és importált termékek esetében, ami az azonos gyártási szabványok kialakítását célozza.²⁵

A *cseh* elnökség célul tűzte ki, hogy az EU kereskedelempolitikája és más politikák közötti koherencia növekedjen, ami elősegítheti a versenyképesség növekedését és az EU prioritásainak megvalósulását. Emellett a széles körű megoldásokon alapuló nemzetközi konszenzusok elősegítése is megjelenik (például az OECD-n belüli adózás kérdésköre). Ösztönözni kívánták a kereskedelempolitikai megállapodások ratifikálását, valamint azok hatókörének reális meghatározását, s gazdasági céljainak deklarálását. Emellett a transzatlanti kapcsolatok prioritása itt is hangsúlyos elemként jelenik meg, valamint a WTO támogatása és korszerűsítése.²⁶

Kereskedelempolitikai oldalról a *svéd* elnökség célul tűzte ki a nyitott, fenntartható külkereskedelem megvalósítását és fejlesztését, illetve az egységes belső piac mélyítését. Emellett a programban hangsúlyozzák Ukrajna újjáépítését a kereskedelempolitika szempontjából is. A svéd elnökségi program részét képezi, hogy a fontos partnerekkel (Egyesült Államok, beleértve a Kereskedelmi és Technológiai Tanácsot, és Egyesült Királyság) erősítse a kapcsolatokat a reziliencia növelése érdekében. Az elnökség célul tűzte ki, hogy fejlessze az EFTA-tagokkal az együttműködést, valamint Andorra, San Marino és Monaco esetében a társulási megállapodások elősegítését. Továbbá intézkedéseket tesz a vámunió reformjának elősegítése érdekében. A külkereskedelem terén törekednek a szabadkereskedelem és a partnerségen alapuló megállapodások kiterjesztésére, amelynek az elnökség ideje alatt fő irányvonalát az indo-csendes-óceáni térség és Latin-Amerika képezi. Ehhez kapcsolódóan az elnökség törekszik folytatni a vámok eltörlését vagy mérséklését a fejlődő térségek vonatkozásában, valamint a gazdasági kényszer elleni védekezéstről szóló tárgyalásokat. Cél továbbá a tárgyalások folytatása

²² Germany's Presidency of the Council of the European Union 2020.

²³ Slovenian Presidency of the Council of the European Union 2021b.

²⁴ Slovenian Presidency of the Council of the European Union 2021a.

²⁵ French Presidency of the Council of the European Union 2022.

²⁶ Czech Presidency of the Council of the European Union 2022.

egy többoldalú befektetési bíróság (*multilateral investment court*) kialakítása céljából. A svéd elnökségnél is megjelenik a WTO reformjához való hozzájárulás, illetve a kereskedelempolitika oly módon történő kialakítása, hogy az a digitális átállással és a fenntarthatósággal koherens legyen. Ehhez kapcsolódóan a programban megjelent a digitális kereskedelem elősegítése is kétoldali megállapodások és a WTO e-kereskedelmi szabályozása révén. A belső piacra vonatkozóan pedig a kereskedelmi akadályok további felszámolását emelték ki az áruk és szolgáltatások terén.²⁷ A svéd elnökség ideje alatt valósult meg az EU és Ukrajna közötti árufuvarozás liberalizációja.²⁸

A *spanyol* elnökséghez kapcsolódóan a kereskedelempolitika az újraiparosítás, versenyképesség javítását célzóan kerül előtérbe, amelyet elősegíthetnek a latin-amerikai és karibi térséggel kötött megállapodások.²⁹ Az EU–CELAC-csúcstalálkozóra 2023 júliusában került sor, ahol a bilaterális együttműködések megerősítették. A Global Gateway Investment Agenda elindításának előmozdításával párhuzamosan 45 milliárd eurós befektetési kötelezettségvállalás történt (ebből Spanyolország 9,4 milliárd eurót vállal). Mindez kiterjesztett partnerséget eredményezett számos szektorban, például energiaszektor, közlekedés és infrastruktúra, oktatás és kutatás, digitalizáció, egészségügy.³⁰

Versenyképesség a közös politikák rendszerében

A versenyképesség önmagában nem közösségi szakpolitikai terület, ugyanakkor szoros szimbiózisban fonódik össze a szakpolitikákkal. Egyes szakpolitikák célja explicit módon az EU világgazdasági pozíciójának erősítése és az EU gazdasági szereplőinek egységes belső piaci érvényesülésének támogatása, azaz az EU gazdaságának versenyképességét kell hogy erősítsék végső soron, hogy az hozzá tudjon járulni a növekedési és jóléti célkitűzéshez. Ugyanakkor a versenyképesség alakulása visszahat a szakpolitikák hatékonyságára, erőforrásaira, végrehajthatóságára.

Az EU a hosszú távú fenntarthatóságban találta meg versenyképességi stratégiáját, amely így folyamatos koordinációt igényel az Európai Bizottság olyan szakpolitikai területei között, mint a klíma- és környezetvédelem (DG-Clima, DG-Environment), a versenyszabályozás (DG-Competition), a gazdaságpolitika (DG-ECFIN), a foglalkoztatási és szociális ügyek (DG-Employment), az energiaszektor (DG-Energy), a külkereskedelem (DG-Trade), valamint az iparpolitika (DG-GROW), nem is beszélve a többi szakterületről.

Ketels és Porter,³¹ a vállalati alapú versenyképességi szakirodalom meghatározó alakjai szerint az általános és generikus uniós szintű versenyképességi prioritások helyett a vállalati szintű innováció erősítését a specifikus tényezők és képességek elmélyítésével

²⁷ Swedish Presidency of the Council of the European Union 2023a; 2023b.

²⁸ Swedish Presidency of the Council of the European Union 2023c.

²⁹ Spanish Presidency of the Council of the European Union 2023b.

³⁰ Spanish Presidency of the Council of the European Union 2023a.

³¹ KETELS–PORTER 2019.

lehet elérni, ami kizárólag úgy valósítható meg, hogy a specifikumok meghatározásában a helyi és nemzeti vezetésre (*local and national leadership*) hagyatkozunk. Az EU szintjén az egységes piac intézményi működésének biztosítása az elsődleges feladat. Ugyancsak kiemelik, hogy az európai integráció egészében is kihívásokkal küzd, így az egységes piac is sok esetben töredezett. E nézőpontból következik, hogy a versenyképesség javítása két dimenzióban is alulról felfelé építkező legyen, azaz egyrészt a vállalati szintről indulva, másrészt a helyi és nemzeti döntéshozói kompetenciák erősítésén kell hogy alapuljanak a mechanizmusok. A megfelelő szemlélet szerintük az, ha az integráció mélyítése nem a még több bürokrácia és még több ellenőrzés irányába mozdul el, hanem a makrogazdasági koordináció hatékonyságát javítja. Az Európai Bizottság kilenc egymást erősítő tényezőben állapítja meg versenyképességének pilléreit.

- „– Működő egységes piac annak kiszélesítésével és elmélyítésével, valamint a szolgáltatások integrációjának előmozdításával;
- Magántőkéhez és befektetésekhez való hozzáférés a tőkepiaci unió elmélyítésével és a bankunió kiteljesítésével, valamint a vállalkozásokat támogató uniós adó- és pénzügyi szolgáltatások szabályozási kereteinek kialakítása;
- Az állami beruházások és infrastruktúra az európai gazdaságirányítási keret reformján keresztül;
- Kutatás és innováció: adókedvezmények, köz- és magánszféra közötti partnerségek és nagyszabású projektek révén az innovációba történő befektetések kockázatának csökkentése érdekében, különösen a tiszta technológia, a digitális és a biotechnológia kulcsterületein;
- Energia: a megújuló energiaforrások gyors elterjesztésén, az energiarendszerek és az energiátároló létesítmények digitalizálásán keresztül;
- Körköröség: a körkörösebb gazdaságra való átmenet elősegítésével az EU-ban;
- Digitalizáció: a digitális eszközök széles körű elterjedésével a gazdaságban, valamint a kulcsfontosságú digitális technológiák – például a mesterséges intelligencia, a kvantum-számítástechnika, a mikroelektronika, a web 4.0, a virtuális valóság és a digitális ikerprogramok, valamint a kiberbiztonság vezető szerepének fokozottabb támogatása;
- Az oktatás és készségek fejlesztése és elismerése: a vonzó, minőségi munkahelyek kulcsaként szolgáló készségek, a nők, a fiatalok és a harmadik országbeli állampolgárok munkaerőpiaci részvételének növelése, valamint a szakoktatás és -képzés előmozdítása révén;
- Kereskedelem és nyitott stratégiai autonómia azáltal, hogy folytatja a piacok megnyitását az uniós vállalatok számára a szövetségesekkel és kereskedelmi partnerekkel fennálló kapcsolatok elmélyítése, a tisztességes kereskedelem elveinek megőrzése és a kockázatok célzott kezelése révén.”³²

³² European Commission 2023b.

A 2024-es magyar elnökség idején is érvényben lévő Európai Unió Iparstratégia (Investing in a smart, innovative and sustainable industry. A renewed EU Industrial Policy Strategy³³) a következő hármas célkitűzésre koncentrál:

1. Az európai ipar globális versenyképességének fenntartása és egyenlő versenyfeltételek biztosítása.
2. Klímasemleges európai gazdaság kialakítása 2050-ig.
3. Európa digitális jövőjének kialakítása.

A célok elérése területén az EU jelentős lemaradásban van. Az European Round Table for Industry (ERT) 2022-es versenyképességi jelentése³⁴ alapján az EU kifejezetten rosszul áll a versenyképességi és technológiai indikátorokban a világ többi erőközpontjához képest (USA, Kína, Dél-Korea, Japán). A feldolgozóipar továbbra is kivonulóban, valamint a közepes és csúcstechnológiai feldolgozóipari termelésben a részesedés csökkenő, a high-tech tartalmú exportban csökken a világszintű részesedése, a Fortune Global 500 legnagyobb vállalatok listáján kiszorulóban van, az 5G távközlési technológia elterjedtségében hátrányban van, a GDP-arányos K+F-költségek tekintetében a legrosszabb, az ipari tőkefelhalmozásban (GFCF) szintén lemarad. Mindössze a megújulóenergia-beruházásokban és a fenntarthatósági indikátorokban vezető.

Az EU versenyképességi és kereskedelempolitikai kihívásai

Külföldi támogatások szabályozása

Az EU Külföldi Támogatások Rendelete (EU Foreign Subsidy Regulation – FSR; 2022/2560. EU rendelet³⁵) azt célozza 2022 óta, hogy az EU piacát ne tudják torzítani a nemzetközi nagyvállalatok az EU-ban tevékenykedő leányvállalataiknak nyújtott támogatásokon keresztül. A szabályozás lényege, hogy be kell jelenteni a leányvállalatoknak EU-n kívülről adott támogatásokat és pénzáramlásokat, amelyeket a Bizottság megvizsgálhat, és akár az ügyletet le is tilthatja, ha azt piactorzítónak értékeli. A rendelet alkalmazása során a Bizottság folyamatos konzultációra kell hogy törekedjen a vállalatokkal, illetve a támogatásszabályozás kapcsán az uniós kívüli országokkal. Ugyanakkor ezek a szabályok nem vonatkoznak az államok által adott támogatásokra. Utóbbi esetben eddig csupán az EU-tagállamok által adott támogatásokat szabályozta rendelet, de a harmadik országok által adott állami támogatás még napirenden lévő vitakérdés. Probléma elsősorban azokkal a támogatásokkal van, amelyeket a kínai állam olyan állami tulajdonú vállalatoknak nyújtott, amelyeknek leányvállalatai működnek az EU belső piacán. Az EU-tagállamok körében ez jelenleg is piactorzító állami támogatásnak minősül. Az állami támogatásra vonatkozó szabályok azonban nem vonatkoznak a harmadik államok által nyújtott ilyen pénzügyi

³³ Európai Bizottság 2017.

³⁴ ERT 2022.

³⁵ Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2022/2560 rendelete a belső piacot torzító külföldi támogatásokról.

hozzájárulásokra. Továbbra is fennáll tehát az a probléma, hogy a külföldi támogatások egyenlőtlen versenyfeltételeket teremthetnek az EU belső piacán, és nem csupán a külföldi támogató miatt. Az európai székhelyű anyavállalatokra ugyanis az uniós állami támogatási jog vonatkozik, míg a harmadik országbeli támogatásban részesülőkre egyelőre nincsen korlátozó szabályozás. Így a jelenlegi helyzet kétszeresen is hátrányos helyzetbe hozza az európai cégeket, hiszen egyszerre teremt versenyelőnyt a kínai cégeknek és versenyhátrányt az európai cégeknek. 2023-ban elsősorban a kínai elektromos járművek állami támogatáson keresztül szerzett versenyelőnye adta a legfőbb témát a vállalati támogatások okozta piactorzítás terén.³⁶ E tekintetben a magyar elnökség a külföldi cégeknek adott külföldi állami és nem állami támogatásokkal kapcsolatos szabályozási kérdések ügyének aktív továbbvivője lehet, amihez könnyedén megnyerheti a magállamok támogatását is, és ez lehetőséget ad eredményesség felmutatására.³⁷ A magyar–kínai kapcsolatok lehetőségét teremtenek a tekintetben is, hogy az EU által szorgalmazott, Kínával folytatott intenzív dialógus a témában felgyorsuljon, és esetleg eredményre is vezessen. Magyarországot érdekelt is az szolgálja, ha a kínai állami támogatásokból nem kereskedelmi háború, büntetővámok és leválasztás (*decoupling*) alakulna ki, hanem kölcsönös engedmények sorozata és a kereskedelmi/beruházási kapcsolatok fennmaradása.

Stratégiai autonómia, leválasztás (decoupling), közvetítő zónák

A fent felvázolt Kína–EU-konfliktus, valamint az orosz–ukrán háború következtében bevezetett EU-s szankciók Oroszország ellen oda vezettek, hogy Közép- és Kelet-Közép-Európa jelentős mértékben le lett választva az elérhetősége miatt olcsóbb orosz energiahordozókról és az orosz felvevőpiacok jelentős részéről. Emellett az EU–Kína kereskedelmi kapcsolatrendszer a kereskedelmi háború felé tolódik el a szabad(abb) kereskedelem felől, a kétosztatú világrend irányába mutató USA–Kína-konfliktus farvizén.³⁸ Amennyiben az EU-nak egyre inkább oldalt kell választania,³⁹ abban az esetben szükséges lesz olyan kereskedelemközvetítő országok és térségek kialakítására, amelyek már most is működnek az elszigetelt EU–Oroszország-viszonylatban, például India⁴⁰ vagy a posztszovjet közép-ázsiai és kaukázusi térség⁴¹ esetében.

Az EU és az USA által bevezetett Oroszország elleni szankciók folyamatosan bővülő köre és jelentőségének növekedése ellenére azok eredményességének értékelése meglehetősen komplex feladat. Míg a szankciók gazdasági hanyatláshoz vezettek az országban, az életszínvonalban a csökkenés már nem volt egységesen érezhető az orosz társadalmon belül, és a költségvetési helyzet sem tekinthető kritikussnak. Azonban bizonyos szankciók erőteljesebben fejtik ki hatásukat, különösen az exportkorlátozások, amelyek egyes

³⁶ GT staff 2023; LIBOREIRO 2023; WHITELAW–TORSOLI–NARDELLI 2023.

³⁷ NAGY 2021; SCHONBERG 2022; HORNKOHL 2023; BOSCHIERO–SILINGARDI 2023.

³⁸ SMITH 2023; WALT 2020; BEKKEVOLD 2022; MANNING 2023; WYNE 2020; JOHNSON–GRAMER 2020.

³⁹ ESTEBAN – OTERO-IGLESIAS 2020; GOULARD 2020; GARCÍA-HERRERO – TAN 2020; SCHÜLLER 2023.

⁴⁰ GAVIN 2023.

⁴¹ Hirado.hu – Die Welt 2023.

szegmenseket érintően hiányt okoznak az olyan kritikus iparágakban, mint a védelmi ipar. A szankciók időigényesen fejtik ki hatásukat, ám jellemzően azok hosszú távúak lesznek, és nehezen visszafordíthatók. Mindezek ellenére összességében beláthatóvá vált, hogy ezek az intézkedések képesek Oroszországot gazdaságilag korlátozni a háború finanszírozásában.⁴²

A magyar elnökségnek lehetősége lesz a keleti nyitás eredményeképpen az ezekben rejlő lehetőségekre alapozva közvetítő térségi célú együttműködések kezdeményezni európai szinten is. Ez az EU számára is lehetőséget teremt arra, hogy ne kelljen leválnia a kínai gazdaságról, és Magyarország befolyását is növelhetné az EU-ban megfelelő kezdeményezés esetén.⁴³ Ez hozzásegítené az EU-t az úgynevezett Sinatra-doktrína érvényesítéséhez, amely elkerülné az USA Kína-politikájának szolgai másolását és a teljes leválást.⁴⁴

A közvetlen külföldi befektetések átvilágításáról szóló rendelet célja, hogy a külföldi befektetésekre való nyitottság mellett a potenciálisan felmerülő veszélyek is körültekintően figyelembe legyenek véve. A rendelet biztosítja annak lehetőségét, hogy közrendi okokból a harmadik országokból származó közvetlen befektetéseket átvilágítsák. Ezáltal lehetővé válik a kritikus fontosságú területeket (technológiák, MI, infrastruktúra, energia, élelmezésbiztonság stb.) érintő várható hatások előzetes számbavétele és az észrevételek megfogalmazása.⁴⁵

Szén-dioxid-kvóták betartása és betartatása külföldi szereplőkkel

A szén-dioxid-kvóták betartása a kereskedelempolitikához, illetve a versenyképességhez az úgynevezett szén-dioxid-áthelyezés (*carbon leakage*) jelenségén keresztül kapcsolódik. (Bár ezt cáfoló tanulmány is létezik.⁴⁶) Az EU felismerte, hogy az európai vállalatok úgy játsszák ki a szén-dioxid-kvótákat, hogy áthelyezik a termelést olyan országokba, ahol nem kell ezeket betartani, vagy nem túl hatékony a szén-dioxid-árazás. E termékek EU-ba történő importálása szintén piactorzítónak minősül az EU-ban termelt termékekkel szemben az EU felfogásában. Ennek következtében az EU elindított egy kezdeményezést a nemzetközi fórumokon, amelynek végcélja az, hogy bevezesse az úgynevezett szén-dioxid-kiegyenlítési mechanizmust (*Carbon Boarder Adjustment Mechanism*), amely vám/adó formájában költséggel terhelné az importált termékeket a gyártásuk során

⁴² CSEHES et al. 2023; PORTELA-KLUGE 2022.

⁴³ UMBACH 2021; FELBERMAYR et al. 2021; LI-HE 2022.

⁴⁴ European External Action Service 2020.

⁴⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/452 rendelete (2019. március 19.) az Unióba irányuló közvetlen külföldi befektetések átvilágítási keretének létrehozásáról.

⁴⁶ BRANGER et al. 2016.

kibocsájtott szén-dioxid mennyiségének függvényében. 2023 végével lezajlik az átállás első köre, 2024-től pedig ez kiterjed a cement, a vas, az acél, az alumínium, a műtrágya, a villamos áram és a hidrogén előállítására is.⁴⁷ A magyar elnökség időszakában számolni kell további termékcsoporthoz bevonásával és nyilván felmerülő nemzetközi ellenvéleményekkel, konfliktusokkal, a fejlődő országok tiltakozásával az őket érintő kedvezőtlen jövedelmi hatások miatt és a CBAM-vámtól érintő kereskedelmi tárgyalásokkal.⁴⁸ A CBAM-vám első köre által leginkább érintett országok Kína, Törökország, Ukrajna, Oroszország, az Egyesült Királyság és Norvégia.⁴⁹

Nemzeti torzítások az egységes piacon

A polikrízis időszaka felértékelte a tagállami szintű gazdaságpolitikai döntéseket, amelyek a gazdagabb és eladósodásra képesebb tagállamokat hozták kedvezőbb helyzetbe, ami végül az egységes piacon is megjelenik versenytorzító hatásként. Az például, hogy Németország a saját költségvetésébe be tudott vonni 200 milliárd eurónyi adósságot a Covid-válság kezelésére,⁵⁰ majd a háborús fenyegetettség ellen is további 200 milliárd eurós energiaköltség-finanszírozási⁵¹ és 100 milliárd eurós haderőfejlesztési csomagot⁵² fogadott el, jelentős előny a német vállalatok számára a lassan csordogáló uniós Next Generation Covid-válság elleni alapra váró tagállamokkal szemben, vagy a fegyverkezés kapcsán inkább Ukrajnát, mint a tagállamokat finanszírozó uniós forrásokkal szemben. Sőt, mindezekon túl, 2022-ben az EU által engedélyezett sürgősségi vállalati támogatás címén Németország 270 milliárd eurót osztott ki a német vállalatoknak. (Németország az összes támogatás 50%-át, Franciaország a 30%-át fizette ki saját cégeinek az EU-ban.)⁵³ A gyors nemzeti támogatások és a lassú uniós válságkezelő alapok kettős torzítást visznek az egységes piacba.⁵⁴ A magyar elnökség kezdeményezhetné az ilyen esetek jövőbeni szabályozását, valamilyen kompenzációs mechanizmus kialakítását, amely nyitva hagyja a lehetőséget a gyors nemzeti szintű gazdaságpolitikai reagálásra, ugyanakkor később kompenzálja a többi tagállamot a kimutatható belső piaci torzulások alapján.

⁴⁷ European Commission 2023a; AMBEC 2022.

⁴⁸ BATRA 2023; TASTAN 2022; ZHONG-PEI 2022; HUFBAUER et al. 2022.

⁴⁹ WOLF 2021; PETERSEN-WALKENHORST 2023; ÜLGEN 2023.

⁵⁰ SZABÓ 2020.

⁵¹ Valóban aláásná Németország gigantikus energiacsomagja az EU egységét? 2022.

⁵² Rábólintott Németország a 100 milliárd eurós haderőfejlesztési programra 2022.

⁵³ A németek és a franciák szép csendben megölik az EU legfőbb értékét 2023; HANKE VELA 2023.

⁵⁴ MOTTA-PEITZ 2020; CRESPI-SCHRAMM 2021; HORNSKOHLE 2023.

Versenyképesség és iparpolitika

Globális oligopóliumok támogatása vagy EU-s vállalatok támogatása

Az iparpolitikának folyamatosan fel kell oldania azt a dilemmát, hogy a nagy, nemzetközi oligopóliumokat támogatja, amelyek koncentrálják a tudás-, tőke- és technológiaigényes ágazatok és tevékenységek erőforrásait, így magasabb termelékenységet, jobb hatékonyságot és gyorsabb eredményességet elérve, vagy a kis- és közepes vállalatokat (kkv), amelyek a foglalkoztatottságot jobban növelik a termelékenység és a kibocsátás rovására. Az EU kkv-stratégiája⁵⁵ is kimondja, hogy a digitalizáció, a zöld átállás megvalósítása és elterjesztése a kkv-k tömegein keresztül lehetséges. Az innováció és szabadalom-fejlesztés egy jelentős része is jellemzően a startup jellegű kkv-ken keresztül realizálódik, amelyeket azután a globális nagyvállalatok felvásárolnak.

Az európai nagyvállalatok terén az EU legfőbb kihívásai közé tartozik,⁵⁶ hogy hogyan tartsa meg az európai globális vállalatokat az értékláncok és technológialáncok csúcán, azaz hogyan maradhatnak ezek a cégek a termelés-szervezés, a technológiai irányok, a beruházási lokációk, a kereskedelmi csatornák legmeghatározóbb vállalatai között, miközben kizorulóban vannak az említett Fortune 500 listáról. Továbbá az európai nagyvállalatok gyengén teljesítenek a kapcsolatteremtő jellegű tevékenységekben (platformgazdaság), szemben az amerikai Facebook, Uber stb. cégekkel, és a mesterséges intelligencia fejlesztésében sem tűnnek vezetőnek. Habár számos folyamatban lévő antitörőszteljárás említhető meg, amely nem európai vállalatokkal szemben⁵⁷ indult meg, az EU jelenleg túlzottan a belső piaci hatásokra koncentrál, így az antitörőszteljárásokkal és fúzió-ellenőrzésekkel inkább rontja az európai vállalatok globális pozícióit. Ugyancsak védekező pozícióban van a külföldi globális vállalatokkal szemben is elsősorban szintén belső piaci megfontolásokból. A védekező pozíció helyett érdemes lenne beruházás- és innovációösztönző iparpolitikát folytatni a nagyvállalatok esetében. Az uniós jogot ugyanis nem tudja alkalmazni az unión kívül az államilag pénzügyi támogatásban bővelkedő kínai vagy a hatékonyabb támogatási, támogatás-ellenőrzési és szabályozási környezetben működő amerikai vállalatokkal szemben, akik így összességében versenyelőnyre tesznek szert. Továbbá a 2%-os K+F-költséget is a nagyvállalatok ösztönzésén keresztül kellene megdupláznia. Mindezek alapján továbbra is hangsúlyos, hogy a külkereskedelmi nyitottság támogatásának úgy kell megvalósulnia, hogy fenntartható legyen a hazai és külföldi termelők közötti tisztességes verseny. Az EU folyamatosan fejleszti a külkereskedelmi védelmi eszközeit, amelyek közül a legjelentősebbek

⁵⁵ Európai Bizottság 2020a.

⁵⁶ WOLFF–PETROPOULOS 2019.

⁵⁷ Köztük például a Google, vagy az Amazonhoz köthető Amazon Marketplace és a Buy Box, valamint a Facebook Marketplace. A Bizottság kifogásolja, hogy a Google domináns pozícióval rendelkezik a hirdetési szektorban, s gyakorlatilag a hirdetéstechnológiai (*adtech*) ellátási lánc minden szintjén jelen van. European Commission 2022d; 2023d. Az egyes antitörősztelintézkedések eseteit lásd bővebben: European Commission 2023c.

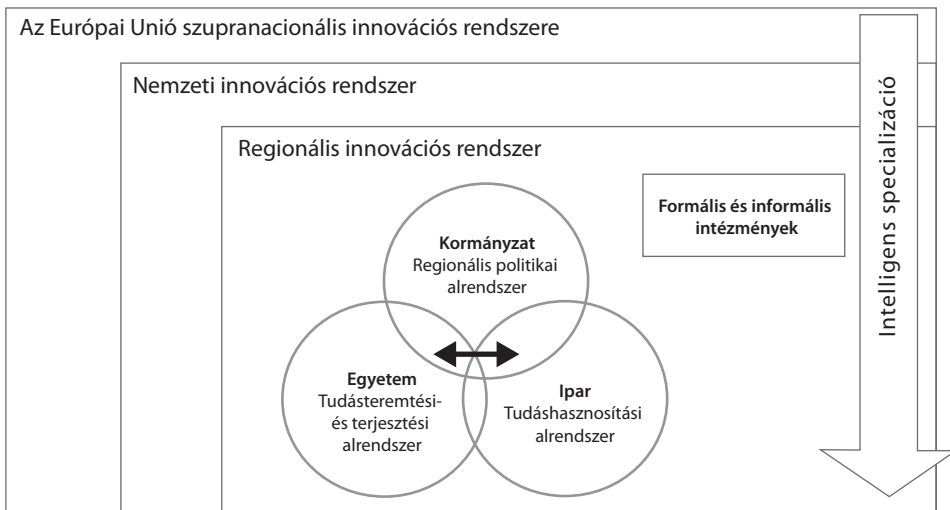
az antidömping, a szubvencióellenes intézkedések és piacvédelmi eszközök (*safeguards*). Ezen intézkedések jelentősége a továbbiakban is kulcsfontosságúnak tekinthető.

A fentiek alapján az a következtetés fogalmazható meg, hogy az EU használja a belső piaci folyamatok és célok erősítésére elsősorban a kkv-kat, míg a nagyvállalatokat a globális versenypozíciók erősítése érdekében használja, és ne a belső piaci kudarcokat verje le rajtuk.

Kutatás – innováció – oktatás és vállalati együttműködés, klaszterek erősítése

Mind a vállalatok innovációs lemaradásából, mind az európai egyetemek rangsorokban való hátraszorulásából⁵⁸ adódik az a felvetés, hogy az EU katalizátorként segítse elő, ösztönözze és támogassa egyrészt az iparági klaszterek erősödését és létrejöttét az EU területén, valamint a termelő cégek és a K+F területén mozgó kutatói és egyetemi hálózatok és intézmények együttműködését és egymásra épülését. Ez az innovációs hálózat javíthatja a globális vállalattá válás esélyét, felgyorsítja a technológiai fejlődést és az innováció terjedését.⁵⁹

Az egyetemekkel és kutatóhelyekkel való vállalati együttműködés katalizátora és elősegítője lehet az EU az intelligens szakosodási (*smart specialisation*) megközelítés alapján.⁶⁰

1. ábra: Egyetemi és ipari együttműködés a szupranacionális innovációs rendszer keretében és kapcsolata az intelligens specializációval

Forrás: LILLES–RÖIGAS–VARBLANE 2020: 177

⁵⁸ Shanghai Ranking (2023).

⁵⁹ SEPPo et al. 2014; CALOGHIROU et al. 2001; LILLES–RÖIGAS–VARBLANE 2020.

⁶⁰ European Commission 2022c.

„Az intelligens szakosodási megközelítés magja a helyi vállalkozói készség versenyképességének növelése a meglévő erősségeik ötvözésével a különböző egyetemekkel és kutatóintézetekkel való együttműködés során megszerzett kulcsfontosságú alaptermotechnológiák alkalmazásával.⁶¹ Felvevőképességet feltételez a helyi vállalkozások oldaláról. Másrészt a helyi egyetemeknek és kutatóintézeteknek is képesnek kell lenniük arra, hogy biztosítsák a kért ismereteket a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák használatáról ezekben az iparágakban, amelyek relevánsak a régió számára.”⁶²

Külkereskedelmi lehetőségek a soros elnökség számára

Elhalt nemzetközi kereskedelmi tárgyalások és egyezmények: Az utóbbi évtizedben elindult kereskedelmi társulási egyezmények közül nem mind jutott el az alkalmazás fázisáig, sok esetben lelassult vagy megált a folyamat: TTIP, EU–India-egyezmény,⁶³ EU–Mercosur-egyezmény.⁶⁴ Amely esetben a magyar érdek is azt diktálja, a magyar elnökség szószólójává válhat az adott egyezmények életbe léptetésének vagy a tárgyalások folytatásának. Az európai klaszterek vezető szerepet játszanak a kkv-k bevonásában, a határon átnyúló és az ágazatok közötti együttműködésben, a nagy volumenű európai innovációs projektek kivitelezésében.⁶⁵

Munkaigényes agrárágazatok kereskedelmi pozíciójának erősítése: Az európai és ezen belül a magyar mezőgazdaság és az erre épülő élelmiszeripar globális versenyképessége nem alapozható a mennyiségi alapú, skáláhozadékként jellegű költségelőnyökre, köszönhetően egyrészt a globális összehasonlításban elaprózott birtokszerkezetnek, másrészt az európai fogyasztókat védő magas minőségi és eljárási uniós követelményeknek. Ezzel szemben viszont a minőségi alapú, termékdifferenciálás stratégiáján alapuló, GMO-mentes és kevésbé vegyszerezett európai (és magyar) mezőgazdasági és élelmiszeripari piacokat képes találni a prémium vevők körében, mind a fejlett, mind a fejlődő piacokon. Érdekes ezért a munkaintenzív mezőgazdasági ágazatok (öntözéses gazdálkodás, kertészet, külterjes állattartás, biogazdálkodás) és a kézműves jellegű vagy munkaintenzív mezőgazdasági alapanyagokból készülő élelmiszerek előállítására esetében kezdeményezéseket tenni az exportfejlesztésre.

Szakpolitikai javaslatok a magyar soros elnökség prioritásaihoz

- A korábbi soros elnökségek folytatásaképpen a digitalizáció további terjedésének/terjesztésének újabb programjait szinte kötelező kidolgoznia és képviselnie az elnökségnek.

⁶¹ FORAY 2016.

⁶² KEMPTON et al. 2014; LILLES–RÖIGAS–VARBLANE 2020: 175.

⁶³ European Commission 2022a.

⁶⁴ European Commission 2022b.

⁶⁵ European Clusters Alliance 2021.

- A zöldítés összekapcsolása a versenyképességgel és a digitalizációval ugyancsak kötelező elemnek tekinthető.
- Az innováció területén az EU számos dimenzióban megfigyelhető lemaradásának ledolgozása lehetőséget teremt a programadásra.
- Afrikai kereskedelmi megállapodások (EU–AfCFTA) folytatása annak érdekében, hogy a gazdasági migráció mérsékelhető legyen.
- A Nyugat-Balkán uniós pozícióinak erősítése a kereskedelempolitikán keresztül.
- Az Oroszország elleni kereskedelmi szankciók felülvizsgálata, megújítása hatékony módon, vagy legalább ennek a vitának a megnyitása az EU-ban.
- Az ukrajnai háború kiindulási alap lehet egy fegyverkezési programon keresztül megvalósított növekedési és innovációs programnak.
- A Kínáról való stratégiai leválás nem érdeke a magyar kormánynak. Akkor lassíthatja vagy fordíthatja meg a folyamatot a soros elnökségen keresztül, ha képes érdemi előrelépést elérni a külföldi államok (értsd: Kína) által Európában megjelenő vállalataiknak (értsd: kínai cégeknek) adott állami támogatások semlegesítése ügyében, valamint abban a megegyezési folyamatban, amelyet az EU folytat más államokkal, főleg Kínával a szén-dioxid-kiegyenlítési mechanizmus ügyében.
- A Covid-válság és az energiaár-infláció nemzeti kezelésének aránytalanságaiból kiindulva kezdeményezhető lenne, hogy az ilyen gyors nemzeti helyreállítási akciók ne az egységes piacon tett erőszak formáját öltse, hanem legyenek szabályozva és legalizálva, de ilyen esetekben legyen középtávú kompenzációs/ kiegyenlítő mechanizmus, amelynek során a bőséges költsékezésre hajlamos államok utólag befizetnek a torzítások kisimítására. A Covid-válság kezelése kapcsán hozzá kell tenni ugyanakkor, hogy a Bizottság ideiglenes szabályozási keretet hozott létre, amely könnyebbé tett az Európai Unió Szerződés (Treaty of European Union, TEU) alapján a tagállamok támogatásában.⁶⁶
- A soros elnökség kezdeményezzen olyan módosításokat a nagyvállalatokat és a kkv-kat szabályozó folyamatokban, amelyek a piacvédő és védekező megközelítés helyett a nagyvállalatokat a globális versenypozíciók javítására használja és kondicionálja (innováció, beruházás, fúzió stb.), míg a kkv-kon keresztül próbál elsősorban hatni a belső piaci célok érvényesítésére.
- A soros elnökség dolgozzon ki olyan javaslatokat, amelyek az EU globális innovációs hátrányainak ledolgozására, az innovációs klaszterek és a vállalatok, illetve az egyetemek innovációs együttműködésének promotálására és finanszírozására irányulnak.
- A soros elnökség megvizsgálhatja, hogy mely nemzetközi kereskedelmi egyezmények folyamata akadt el, és ebből melyet érdemes felgyorsítani, újraindítani. Ugyanígy az integrációs folyamat tagfelvételi és schengeni övezeti folyamatai is felülvizsgálhatók, felgyorsíthatók.

⁶⁶ Erről lásd bővebben European Commission 2020.

- A mezőgazdaság és élelmiszeripar munkaigényes ágazatainak kereskedelmi pozícióinak erősítésére szolgáló javaslatok és programok kidolgozása ajánlott. Cél, hogy erősödjön Európa globális versenyképessége, és a termékdifferenciálás, valamint a minőségi piaci résekre való pozicionálása révén fel tudja venni a versenyt a tömegtermeléssel előállított élelmiszer-alapanyagokkal szemben.

Felhasznált irodalom

- AMBEC, Stefan (2022): *Impact and Challenges of Carbon Border Adjustments*. Toulouse School of Economic, 2022. július 6. Online: www.tse-fr.eu/impact-and-challenges-carbon-border-adjustments
- A németek és a franciák szép csendben megölik az EU legfőbb értékét. *Portfolio*, 2023. január 12. Online: www.portfolio.hu/unios-forrasok/20230112/a-nemetek-es-a-franciak-szep-csendben-megolik-az-eu-legfobb-erteket-589968
- BATRA, Amita (2023): EU Carbon Tariffs are Bad Trade Policy. *East Asia Forum*, 2023. július 27. Online: www.eastasiaforum.org/2023/07/27/eu-carbon-tariffs-are-bad-trade-policy/
- BEKKEVOLD, Jo Inge (2022): 5 Ways the U.S.-China Cold War Will Be Different From the Last One. *Foreign Policy*, 2022. december 29. Online: <https://foreignpolicy.com/2022/12/29/us-china-cold-war-bipolar-global-order-stability-biden-xi/>
- BOSCHIERO, Nerina – SILINGARDI, Stefano (2023): The EU Trade Agenda – Rules on State Intervention in the Market. *German Law Journal*, 24(1), 151–178. Online: <https://doi.org/10.1017/glj.2023.5>
- BRANGER, Frédéric – QUIRION, Philippe – CHEVALLIER, Julien (2016): Carbon Leakage and Competitiveness of Cement and Steel Industries Under the EU ETS: Much Ado About Nothing. *The Energy Journal*, 37(3), 109–135. Online: <https://econpapers.repec.org/article/aenjournal/ej37-3-branger.htm>
- CALOGHIROU, Yannis – TSAKANIKAS, Aggelos – VONORTAS, Nicholas S. (2001): University-Industry Cooperation in the Context of the European Framework Programmes. *The Journal of Technology Transfer*, 26, 153–161. Online: <https://doi.org/10.1023/A:1013025615518>
- CRESPY, Amandine – SCHRAMM, Lucas (2021): Breaking the Budgetary Taboo: German Preference Formation in the EU's Response to the Covid-19 Crisis. *German Politics*, 33(1), 46–67. Online: <https://doi.org/10.1080/09644008.2021.2020253>
- CSEHES András et al. (2023): Hogyan hatnak a szankciók Oroszországra, és hogyan védekezik ellenük? *Külügyi Szemle*, 22(2), 43–77. Online: https://doi.org/10.47707/Kulugyi_Szemle.2023.2.3
- ERT (2022): *European Competitiveness and Industry. Benchmarking Report 2022*. Online: <https://ert.eu/wp-content/uploads/2022/06/ERT-Benchmarking-Report-2022-LR.pdf>
- ESTEBAN, Mario – OTERO-IGLESIAS, Miguel (2020): *Europe in the Face of US-China Rivalry*. French Institute of International Relations. Online: www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/etnc_report_us-china-europe_january_2020_complete.pdf
- European Clusters Alliance (2021): *Industrial Clusters for an Innovative and Competitive Europe*. Online: <https://clustersalliance.eu/-cms/wp-content/uploads/2021/02/20200102-ECA-Position-Paper-v15.pdf>
- European External Action Service (2020): *The Sinatra Doctrine. How the EU Should Deal with the US–China Competition*. Brüsszel. Online: www.eeas.europa.eu/eeas/sinatra-doctrine-how-eu-should-deal-us%E2%80%93china-competition_en

- FELBERMAYR, Gabriel et al. (2021): Decoupling Europe. *Kiel Policy Brief*, 153. Online: www.econstor.eu/bitstream/10419/242494/1/KPB-153.pdf
- FORAY, Dominique (2016): On the Policy Space of Smart Specialization Strategies. *European Planning Studies*, 24(8), 1428–1437. Online: <https://doi.org/10.1080/09654313.2016.1176126>
- GARCÍA-HERRERO, Alicia – TAN, Junyu (2020): *Deglobalisation in the Context of United States-China Decoupling*. Bruegel. Online: www.jstor.org/stable/pdf/resrep28508.pdf
- GAVIN, Gabriel (2023): Ukraine Cries Foul as Fuels Refined from Russian Oil Pour into the EU. *Politico*, 2023. augusztus 30. Online: www.politico.eu/article/ukraine-russia-fuel-oil-eu-sanction/
- GOULARD, Sebastien (2020). The Impact of the US–China Trade War on the European Union. *Global Journal of Emerging Market Economies*, 12(1), 56–68. Online: <https://doi.org/10.1177/0974910119896642>
- GT staff (2023): EU Weighs up Economic Security Strategy amid Global Tensions; ‘De-Risking may Aggravate Bloc’s Internal Conflicts, Undermine Unity’. *Global Times*, 2023. október 6. Online: www.globaltimes.cn/page/202310/1299330.shtml
- HANKE VELA, Jakob (2023): Brussels Playbook: Europeans back Ukraine – Hijacking Single Market – Arena Quits. *Politico*, 2023. január 12. Online: www.politico.eu/newsletter/brussels-playbook/europeans-back-ukraine-hijacking-single-market-arena-quits/
- Hirado.hu – Die Welt (2023): Európa a szankciók miatt közvetítők révén kereskedik Oroszországgal. *Hirado.hu*, 2023. június 29. Online: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2023/06/29/europa-a-szankciok-miatt-kozvetitok-reven-kereskedik-oroszorszaggal>
- HORNKOHL, Lena (2023): Protecting the Internal Market from Subsidisation With the EU State Aid Regime and the Foreign Subsidies Regulation: Two Sides of the Same Coin? *Journal of European Competition Law and Practice*, 14(3), 137–151. Online: <https://doi.org/10.1093/jeclap/lpad005>
- HUFBAUER, Gary Clyde et al. (2022): *EU Carbon Border Adjustment Mechanism Faces Many Challenges*. Peterson Institute for International Economics Policy Brief 22-14. Online: <https://ssrn.com/abstract=4262951>
- JOHNSON, Keith – GRAMER, Robbie (2020): The Great Decoupling. *Foreign Policy*, 2020. május 14. Online: <https://foreignpolicy.com/2020/05/14/china-us-pandemic-economy-tensions-trump-coronavirus-covid-new-cold-war-economics-the-great-decoupling/>
- KEMPTON, Louise et al. (2014): *Universities and Smart Specialisation*. Seville: Institute for Prospective and Technological Studies, Joint Research Centre, JRC Technical Reports. Online: http://eprint.ncl.ac.uk/file_store/production/207075/07816E14-DD1F-4ACC-80AA-43675426EA92.pdf
- KETELS, Christian – PORTER, Michael E. (2019): *Towards a New Approach for Upgrading Europe’s Competitiveness*. Harvard Business School. Online: www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/19-033_18bbdc9b-9310-48db-b8a3-aea4f462dd62.pdf
- LI, Yuan – HE, Zhigao (2022): The Remaking of China–EU Relations in the New Era of US–China Antagonism. *Journal of Chinese Political Science*, 27, 439–455. Online: <https://doi.org/10.1007/s11366-022-09792-5>
- LIBOREIRO, Jorge (2023): Everything we Know about the EU Inquiry into Chinese Electric Cars. *Euronews*, 2023. szeptember 14. Online: www.euronews.com/my-europe/2023/09/14/everything-we-know-about-the-eu-inquiry-into-chinese-electric-cars
- LILLES, Alo – RÖIGAS, Kärt – VARBLANE, Urmas (2020): Comparative View of the EU Regions by Their Potential of University-Industry Cooperation. *Journal of the Knowledge Economy*, 11, 174–192. Online: <https://doi.org/10.1007/s13132-018-0533-1>

- MANNING, Robert (2023): Washington's Supposed Consensus on China Is an Illusion. *Foreign Policy*, 2023. június 27. Online: <https://foreignpolicy.com/2023/06/27/united-states-china-consensus-competition-diplomacy-hawks/>
- MOTTA, Massimo – PEITZ, Martin (2020): State Aid Policies in Response to the COVID-19 Shock: Observations and Guiding Principles. *Intereconomics*, 55, 219–222. Online: <https://doi.org/10.1007/s10272-020-0902-4>
- NAGY, Csongor István (2021): Foreign Subsidies, Distortions and Acquisitions. *Central European Journal of Comparative Law*, 2(1), 147–162. Online: <https://doi.org/10.47078/2021.1.147-162>
- PETERSEN, Thieß – WALKENHORST, Peter (2023): The EU Carbon Border Adjustment Mechanism. What Does it Mean for the Rest of the World? *Global Europe*, 2023. május 16. Online: <https://globaleurope.eu/europes-future/the-eu-carbon-border-adjustment-mechanism-what-does-it-mean-for-the-rest-of-the-world/>
- PORTELA, Clara – KLUGE, Janis (2022): *Slow Acting Tools, Evaluating EU Sanctions Against Russia After the Invasion of Ukraine*. European Union Institute for Security Studies. Online: www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_11_Sanctions_0.pdf
- Rábólintott Németország a 100 milliárd eurós haderőfejlesztési programra. *Privátbankár*, 2022. június 10. Online: <https://privatbankar.hu/cikkek/makro/rabolintott-nemetor-szag-a-100-milliard-euros-haderofejlesztesi-programra.html>
- SCHONBERG, Morris (2022): The EU Foreign Subsidies Regulation: Substantive Assessment Issues and Open Questions. *European State Aid Law Quarterly*, 21(2), 143–152. Online: <https://doi.org/10.21552/estal/2022/2/5>
- SCHÜLLER, Margot (2023): Disengagement from China: United States and European Union Policies Compared. *GIGA Focus Asia*, 1. Online: <https://doi.org/10.57671/gfas-23012>
- SEPPO, Marge – RÖIGAS, Kärt – VARBLANE, Urmas (2014): Governmental Support Measures for University–Industry Cooperation–Comparative View in Europe. *Journal of the Knowledge Economy*, 5, 388–408. Online: <https://doi.org/10.1007/s13132-014-0193-8>
- Shanghai Ranking (2023): *2023 Academic Ranking of World Universities*. Online: www.shanghai-ranking.com/rankings/arwu/2023
- SMITH, Reid (2023): Why the U.S.-China 'Cold War' Framing Is So Dangerous. *Foreign Policy*, 2023. június 7. Online: <https://foreignpolicy.com/2023/06/07/us-china-cold-war-competition-history/>
- SZABÓ Zsuzsanna (2020): Koronavírus: gigahiánnyal számolnak a németek. *Economx*, 2020. június 15. Online: www.economx.hu/nemzetkozi-gazdasag/koronavirus-jarvany-gazdasag-hiany-deficit-nemetorszag.708153.html
- TASTAN, Kadri (2022): The Challenge of Decarbonisation and EU-Turkey Trade Relations. A Long-term Perspective. *Stiftung Wissenschaft und Politik*. Online: <https://doi.org/10.18449/2022C66>
- UMBACH, Frank (2021): EU–China Relations at a Crossroads: Decoupling or a European “Sinatra Doctrine”? *East Asian Policy*, 13(1), 47–64. Online: <https://doi.org/10.1142/S1793930521000040>
- ÜLGEN, Sinan (2023): A Political Economy Perspective on the EU's Carbon Border Tax. *Carnegie Europe*, 2023. május 9. Online: <https://carnegieeurope.eu/2023/05/09/political-economy-perspective-on-eu-s-carbon-border-tax-pub-89706>
- Valóban aláásná Németország gigantikus energiacsomagja az EU egységét? *Portfolio*, 2022. október 6. Online: www.portfolio.hu/uzlet/20221006/valoban-alaasna-nemetorszag-gigantikus-energiacsomagja-az-eu-egyseget-571365
- VAN GRUISEN, Philippe – CROMBEZ, Christophe (2021): The Commission and the Council Presidency in the European Union: Strategic Interactions and Legislative Powers. *European Journal of Political Economy*, 70, 102040. Online: <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2021.102040>

- WALT, Stephen M. (2020): Everyone Misunderstands the Reason for the U.S.-China Cold War. *Foreign Policy*, 2020. június 30. Online: <https://foreignpolicy.com/2020/06/30/china-united-states-new-cold-war-foreign-policy/>
- WHITELAW, Kevin – TORSOLI, Albertina – NARDELLI, Alberto (2023): EU Escalates China Tensions with Probe to Ward Off Cheap EVs. *Bloomberg*, 2023. szeptember 13. Online: www.bloomberg.com/news/articles/2023-09-13/eu-starts-anti-subsidy-probe-into-chinese-electric-vehicles
- WOLF, Michael (2021): Giving Green a Chance. Climate Change Mitigation Will Alter Global Trade. *Deloitte*, 2021. április 15. Online: <https://www2.deloitte.com/xs/en/insights/economy/eu-climate-change-carbon-tariff-global-trade.html>
- WOLFF, Guntram – PETROPOULOS, Georgios (2019): What Can the EU do to Keep its Firms Globally Relevant? *Bruegel*, 2019. február 15. Online: www.bruegel.org/comment/what-can-eu-do-keep-its-firms-globally-relevant
- WYNE, Ali (2020): How to Think about Potentially Decoupling from China. *The Washington Quarterly*, 43(1), 41–64. Online: <https://doi.org/10.1080/0163660X.2020.1735854>
- ZHONG, Jiarui – PEI, Jiansuo (2022): Beggar Thy Neighbor? On the Competitiveness and Welfare Impacts of the EU's Proposed Carbon Border Adjustment Mechanism. *Energy Policy*, 162, 112802. Online: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2022.112802>

Egyéb források

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/452 rendelete (2019. március 19.) az unióba irányuló közvetlen külföldi befektetések átvilágítási keretének létrehozásáról. HL L 79I., 2019. március 21., 1–14.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2560 rendelete a belső piacot torzító külföldi támogatásokról. HL L 330/1, 2022. december 23., 1–45.
- Croatian Presidency of the Council of the European Union (2020a): *A Strong Europe in a World of Challenges*. Online: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2019/12%20prosinac/31%20prosinca/web_FINAL_PROGRAMME_EN_FINAL.pdf
- Croatian Presidency of the Council of the European Union (2020b): *Minister Grlić Radman Presents Report on Activities and Results of EU2020HR*. Ministry of Foreign and European Affairs of the Republic of Croatia. Online: www.consilium.europa.eu/media/56252/2020-jan-jun-hr-results.pdf
- Croatian Presidency of the Council of the European Union (2020c): *Foreign Affairs Council in the Trade Configuration Discussed COVID-19 and WTO*. Online: <https://eu2020.hr/Home/OneNews?id=335>
- Czech Presidency of the Council of the European Union (2022): *Cz Pres 2022 – Confederation of Industry During the Czech EU Council Presidency*. Online: www.spcr.cz/files/cz/media/CZ_PRES_2022_SPCR_brochure.pdf
- Európai Bizottság (2017): *Beruházás az intelligens, innovatív és fenntartható iparba*. COM(2017) 479 végleges. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0479>
- Európai Bizottság (2020a): *Kkv-stratégia a fenntartható és digitális Európáért*. COM(2020) 103 végleges. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=COM%3A2020%3A103%3AFIN>

- Európai Bizottság (2020b): *Javaslat — Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a kriptoeszközök piacairól és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról*. COM(2020) 593 végleges. 2020. szeptember 24. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0593>
- Európai Bizottság (2020d): *Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a pénzügyi ágazat digitális működési rezilienciájáról és az 1060/2009/EK rendelet, a 648/2012/EU rendelet, a 600/2014/EU rendelet, valamint a 909/2014/EU rendelet módosításáról*. COM(2020) 595 végleges. 2020. szeptember 24. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020PC0595>
- Európai Bizottság (2021a): *Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a 910/2014/EU rendeletnek az európai digitális személyazonosság keretének létrehozása tekintetében történő módosításáról*. COM(2021) 281 végleges. 2021. június 3. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0281>
- Európai Bizottság (2021b): *Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok (a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabály) megállapításáról és egyes uniós jogalkotási aktusok módosításáról*. COM(2021) 206 végleges. 2021. április 21. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0206>
- Európai Tanács (2021): *Achievements of the Slovenian Presidency of the Council of the European Union*. Online: www.consilium.europa.eu/media/56261/2021-jul-dec-sl-results.pdf
- Európai Tanács (2023a): *Az EU Tanácsának elnöksége*. Online: www.consilium.europa.eu/hu/council-eu/presidency-council-eu/
- Európai Tanács (2023b): *Mivel jár az, ha egy ország az EU Tanácsának soros elnöke?* Online: www.consilium.europa.eu/en/presidency-council-eu-hu/
- European Commission (2020): *Temporary Framework for State Aid Measures to Support the Economy in the Current COVID-19 Outbreak*. Online: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020XC0320\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020XC0320(03))
- European Commission (2022a): *EU-India Free Trade Agreement, Investment Protection Agreement and Geographical Indications Agreement*. Online: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/india/eu-india-agreement_en
- European Commission (2022b): *EU-Mercosur Trade Agreement*. Online: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercosur/eu-mercosur-agreement_en
- European Commission (2022c): *University-business Cooperation. Why have Closer Cooperation Between Universities and Business?* Online: <https://education.ec.europa.eu/education-levels/higher-education/innovation-in-education/university-business-cooperation>
- European Commission (2022d): *Antitrust: Commission Accepts Commitments by Amazon Barring it from Using Marketplace Seller Data, and Ensuring Equal access to Buy Box and Prime*. 2022. december 20. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7777
- European Commission (2023a): *Carbon Border Adjustment Mechanism*. Online: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en
- European Commission (2023b): *EU Competitiveness Beyond 2030: Looking ahead at the Occasion of the 30th Anniversary of the Single Market*. 2023. március 16. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1668
- European Commission (2023c): *Latest updates on Antitrust & Cartels*. Online: <https://competition-cases.ec.europa.eu/latest-updates/AT>

- European Commission (2023d): *Antitrust: Commission Sends Statement of Objections to Google over Abusive Practices in Online Advertising Technology*. 2023. június 14. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_3207
- European Council (2020): *EU-Western Balkans Zagreb Summit*, 6 May 2020. Online: www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2020/05/06/
- French Presidency of the Council of the European Union (2022): *Six Months of French Presidency at the Service of Europe*. Online: <https://wayback.archive-it.org/12090/20221120104912/https://presidence-francaise.consilium.europa.eu/media/vpcfzwo/main-results-of-the-french-presidency.pdf>
- Germany's Presidency of the Council of the European Union (2020): *Together for Europe's Recovery*. Online: www.eu2020.de/blob/2360248/e0312c50f910931819ab67f630d15b2f/06-30-pdf-programm-en-data.pdf
- Slovenian Presidency of the Council of the European Union (2021a): *Maintaining and Strengthening Strong Transatlantic Ties*. Online: <https://wayback.archive-it.org/12090/20220122091733/https://slovenian-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/key-topics/maintaining-and-strengthening-strong-transatlantic-ties/>
- Slovenian Presidency of the Council of the European Union (2021b): *Priorities*. Online: <https://wayback.archive-it.org/12090/20220404151519/https://slovenian-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/priorities/>
- Spanish Presidency of the Council of the European Union (2023a): *EU-CELAC Summit Renews Partnership Between the Two Regions*. 2023. július 18. Online: <https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/summit-eu-and-celac-july-18-brussels/>
- Spanish Presidency of the Council of the European Union (2023b): *Programme*. Online: <https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/the-spanish-presidency-programme/>
- Swedish Presidency of the Council of the European Union (2023a): *Programme of the Presidency*. Online: <https://swedish-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/programme-of-the-presidency/>
- Swedish Presidency of the Council of the European Union (2023b): *Programme*. Online: <https://swedish-presidency.consilium.europa.eu/media/ntkerqpw/the-swedish-presidency-programme.pdf>
- Swedish Presidency of the Council of the European Union (2023c): *Results of the Presidency*. Online: <https://swedish-presidency.consilium.europa.eu/en/programme/results-of-the-presidency/>